

Over belastingfraude

De belastingfraude neemt een steeds grotere omvang aan. Eigenlijk hoeft dit geen verwondering te wekken. Met de sterke stijging van de marginale belastingvoeten in de meeste geïndustrialiseerde landen is het keuzeprobleem van het individu sterk veranderd. Een groot deel van de mensen in de Westeuropese landen wordt nu geconfronteerd met marginale belastingvoeten van 50% of meer, hetgeen impliceert dat het individu in deze situatie voor een zelfde bijkomende activiteit de keuze heeft tussen het dubbele of het enkelvoudige inkomen. Deze verhouding die we de kosten van het niet-frauderen kunnen noemen, stijgt daarenboven op exponentiële wijze naarmate de marginale belastingvoet toeneemt. Bij een marginale belastingvoet van 50% zijn de kosten van het niet-frauderen 2; bij een marginale belastingvoet van 60% worden deze kosten 2,5; bij 70%: 3,3; bij 80%: 5; en bij 90%: 10. De sterke toename van de marginale belastingvoeten betekent dan ook dat het voor de typische belastingbetaler moeilijker is geworden de verleiding om te frauderen te weerstaan. Om aan deze problemen het hoofd te bieden wordt vrijwel overal gepleit om de fraudebestrijding op te voeren. Een van de programmapunten van de nieuwe Belgische regering bestaat erin de fraude actiever te bestrijden door hogere sancties en een uitgebreider controle-apparaat.

Een eerste vraag die kan worden gesteld, is hoe effectief zo'n actievere bestrijding van de fraude kan zijn. Waarschijnlijk is het zo dat bij een sanctie die voldoende hoog is (doodstraf, levenslange gevangenisstraf en dergelijke) de meeste mensen ertoe worden aangezet niet te frauderen. De vraag is echter of dit niet gewoon tot een verschuiving van belastingfraude naar wettelijke belastingontwijking zal leiden. Wanneer fraude sterk wordt bestraft zullen belastingbetalers geld en tijd besteden aan het vinden van legale ontsnappingmogelijkheden. Ook hier zal deze bereidheid stijgen met de hoogte van de marginale belastingvoet. Een individu met een marginale belas-

tingvoet van 60% zal bereid zijn tot 60 cent uit te geven aan een belastingexpert om de laatste gulden niet aan te geven; een individu in een marginale belastingvoet van 70% tot 70 cent enz. Strengere bestraffing van de fraude zal dan ook de vraag naar de diensten van belastingexperts verhogen en zal ook leiden tot het ontdekken van meer wettelijke „loopholes”. De situatie in de Verenigde Staten bevestigt dit. De strengere bestraffing van de belastingfraude in de VS heeft ertoe geleid dat fraude daar relatief minder wordt toegepast dan in de meeste Westeuropese landen. Daarentegen is het zo dat wettelijke belastingontwijking er fenomenale proporties aanneemt, zodat het niet uitzonderlijk is dat miljonairs haast geen belasting betalen.

Het simpele antwoord op deze problematiek is het voortijdig opsporen van „loopholes”. Het is echter duidelijk dat dit altijd met vertraging gebeurt en dat gegeven de ingewikkeldheid van het belastingstelsel voortdurend nieuwe „loopholes” zullen worden gevonden door het legertje van belastingexperts. Deze laatsten hebben er een groot financieel belang bij om het labyrint van belastingwetten beter te kennen dan de wetgever of staatsambtenaar, en deze wetten naar hun hand te draaien. Een oplossing voor dit probleem van belastingfraude en -ontwijking is er dan ook niet, tenzij de essentie van het economisch leven in het westen wordt gewijzigd. Zolang een niet onbelangrijk deel van de economische activiteiten op vrije basis gebeurt, d.w.z. zonder het toezicht en het fiat van de overheid, zijn fraude en ontwijkingsactiviteiten onvermijdelijk. En deze moeten ook onvermijdelijk toenemen als de marginale belastingvoeten toenemen. Effectieve bestrijding is slechts mogelijk indien de overheid deze vrije economische activiteiten zelf overneemt. Het is b.v. moeilijk in te zien hoe de bestrijding van fraude en ontwijking effectief zal kunnen zijn indien de vrije beroepen niet eerst worden afgeschaft, indien de belangrijkste beslissingen in de ondernemingen (prijzetting, aankoop

van grondstoffen, beleggingen enz.) niet door de overheid worden genomen. De vraag is dan of de kosten van de bestrijding van fraude en belastingontwijking niet groter zijn dan de opbrengsten ervan. Het antwoord is moeilijk a priori te geven, en zal afhangen van de mate waarin men de voordelen van een gedecentraliseerd markteconomisch systeem evalueert.

De essentie van het voorgaand probleem kan als volgt worden geformuleerd. De meeste mensen zullen, indien mogelijk, proberen te ontsnappen aan de dwang om belastingen te betalen. Een vrij marktsysteem biedt hun die mogelijkheid, omdat het een belangrijk deel van de primaire inkomensvorming onttrekt aan de directe controle van de overheid. Effectieve bestrijding van fraude en belastingontwijking staat dan ook gelijk met een verregaande verstatelijking van de primaire inkomensvorming.

De noodzaak om alle economische activiteiten te nationaliseren is echter slechts een minimum. Wie zal immers beletten dat de door de overheid gesalarieerde geneesheer of arbeider zijn privé-diensten aanbiedt daar waar een vraag bestaat voor deze diensten. De gang van zaken in de Oosteuropese landen suggereert dat zelfs in sterk repressieve systemen deze activiteiten niet uitgeroeid kunnen worden. Eén ding staat vast. Er is een „trade-off” tussen aan de ene kant repressie en controle en aan de andere kant grotere belastingopbrengsten voor de overheid. Deze laatste kunnen slechts worden opgedreven door de activiteiten van de mensen meer te controleren en te bestraffen dan nu het geval is. Uiteindelijk gaat het hier over een trade-off tussen democratische vrijheden en belastingen.

De Grauwe